

MILJÖARBETE

FÖR IDROTTENS &
NATURENS SKULL!

Framtiden, finns den redan idag?

Har du också funderat på hur det vi gör idag påverkar hur framtiden kommer att bli? Eller kan vi överhuvudtaget påverka framtiden? Kanske är det så att vi bara kan förbereda oss på hur framtiden kommer att se ut. Man kan ändå inte slita sig från tanken att vad vi gör idag påverkar vad vi kan göra i morgon. Även om inte framtiden finns, i dag, så påverkar vi med vårt sätt att leva hur vi kan leva i morgon, i framtiden alltså. Förstår du?

Mer eller mindre varje dag blir vi påminda om att vi borde göra någonting för miljöns skull. Vi har blivit påminda om det ganska länge nu. Så länge att det nästan börjar bli tjatigt. Det pratas så mycket om **hållbar utveckling**. Men det pratas sällan om vad det egentligen är.

Vad lägger du i begreppet hållbar utveckling?

Många menar att vi just nu befinner oss i en mycket viktig tid. Inte bara därför att tusenårsskiftet står för dörren, utan också för att vi nu mer än någonsin behöver fatta beslut och göra vägval som leder fram emot en långsiktig, uthållig och ja, hållbar utveckling. Det sägs att varje beslut och varje vägval får konsekvenser för hur framtidens samhälle kommer att se ut. Ja, men då kanske det är som det påstods inledningsvis – det går att påverka framtiden, eller åtminstone påverka dess förutsättningar.

Hur kan du med ditt sätt att fatta beslut och göra vägval påverka framtiden?

Det är om denna fråga och några till som denna arbetsplan ska handla. Den ska handla om dig och mig och vår förening. Inte i första hand om de riktigt stora miljöbovarna, dem som Greenpeace och andra tvingas ta hand om.

Det finns en gammal norsk man som har funderat en del över detta med hållbarhet och utveckling. Arne Naess heter han. Sina funderingar har han samlat i en slags filosofi som han fiffigt nog kallar *ekosofi*. Han menar att allt hänger samman. Det vi gör mot naturen gör vi mot oss själva, liksom. Men många gånger tycks vi tro att vi har naturen som oändlig resurs. Men vi **har** inte naturen, vi **är** naturen. Om detta är sant, vilket vi bör ha goda skäl att tro, får det konsekvenser. En av de viktigaste konsekvenserna är att vi måste samspela med naturen och miljön. Det är vi inom idrotten bra på. Samspel alltså. Vi vet vad det innebär att ställa upp för varandra, laget och för klubben. I dagens idrottssverige görs det många jättebra miljöinsatser. Allt ifrån samåkningsprojekt till utförliga miljöpolicydokument som talar om hur klubben tänker agera för att bli ännu bättre inom miljöområdet när det t ex gäller inköp, sopsortering, allemansrätt m m.

”Den värld vi idag har skapat som ett resultat av vårt tänkande hittills, har problem som inte kan lösas genom att tänka på det sätt vi tänkte när vi åstadkom den”

Einstein

Det som följer nu är lite hjälp för dig och mig och vår förening att komma vidare med samspelet. Först gäller det att leta reda på, eller identifiera eventuella miljöproblem hos oss. Sedan behöver vi analysera varför detta är ett problem, d v s varför detta motverkar det hållbara samspelet. När vi är klara med det kan vi börja titta på vad vi kan göra, vilka åtgärder vi skulle kunna bidra med. Till slut är det bara att knyta ihop säcken. När vi har gjort det, har vi vår handlingsplan, som alltså talar om vilka beslut och vilka vägval vår förening tänker göra. Den talar dessutom om hur detta ska gå till. Från ord till handling.

Gå framåt – gå i cirkel

För vem? Att lära av andra och lära varandra är ett av de bästa sätten att bli klokare! Och vem vill inte bli det.....Denna arbetsplan ska vara ett stöd för deltagande i en studiecirkel. Alla som vill lära sig mer om miljöarbete i allmänhet och om föreningens miljöarbete i synnerhet kan delta. I det här fallet kan vi säga att engagemanget är viktigare än faktakunskaperna. Om vi **vill** så **kan** vi göra mycket. Om vi **ska**, ja det får naturen svara på!

Stor frihet

Studiecirkeln bjuder på stor frihet, möjligheter och omväxling bl a genom diskussioner, redovisningar, sökande efter (just) fakta och problemlösning. En lämplig gruppstorlek är 5-7 deltagare. Ni väljer själva hur mycket tid och hur många sammankomster ni vill ägna åt denna arbetsplan. För planeringens skull är det bra om ni redan från början gör en grov plan för hur ni tänker arbeta. Längst bak i detta häfte hittar du adresser till ditt SISU-distrikt. De kan svara på alla frågor om t ex cirkelns upplägg. Adresser och annat hittar du vår hemsida www.svenskidrott.se/sisu

Cirkelledaren

I varje studiecirkel ska det finnas en cirkelledare. Kanske känns det lite ovant, men spännande att ha eller ta på sig den rollen. Att vara cirkelledare är oftast inte samma sak som att man måste känna till allt eller vara experten i sammanhanget. Nej, här handlar det i stället bl a om att vara gruppens ”guide”, att fånga upp intressanta frågeställningar, att sammanfatta vad som har sagts och gjorts (eller kanske sagts men inte gjorts!). Rollen som samordnare, inspiratör och pådrivare är viktig. Det kräver lite extra förberedelser och viss administration. Goda råd och tips för dig som cirkelledare finns i häftet ”Studiecirkeln utvecklar idrotten” (SISU Idrottsböcker)

Hur ska vi jobba?

Eftersom det till den här arbetsplanen inte finns något specifikt studiematerial bör ni vid första sammankomsten diskutera hur cirkeln ska arbeta. Kanske får var och en uppgifter till kommande träffar. Det kan vara att låna material på biblioteket, kontakta kommunens miljöenhet, skaffa material från t ex Håll Sverige rent, förbereda ett litet föredrag, intervjuva någon annan förening som har kommit långt med sitt miljöarbete o s v. Du ser, möjligheterna är långt fler än hindren. Fantasin liksom miljön och naturen känner inte till några gränser!

Så här gör vi!

Vid första sammankomsten bör ni alltså göra upp en plan. Den talar om hur ni tänker lägga upp de olika träffarna, vem som gör vad (och vem som tar med sig fika!). Även här kan ditt SISU-distrikt hjälpa till om du undrar över något.

Nu börjar vi!

Det är mycket lättare att nå resultat om man har gjort ett grundligt förarbete. Det vet inte minst vi som idrottar. Det är lättare att nå resultat om vi har tränat ordentligt i förväg. Första steget i föreningens miljöarbete blir därför att kartlägga ”problemområdet”. Med det menas att det behövs en identifiering problem och sådant som upplevs som otillfredsställande. Det gäller också att var och en som deltar i studiecirkeln ges möjlighet att lyfta fram sin verklighetsbild. Vidare handlar detta steg om att överhuvudtaget sätta sig in i ämnesområdet, skapa en gemensam bild av vad det egentligen är vi vill syssla med.

Kretsloppstanken

Stora tankar säger att allt som existerar har sin bestämda plats i kretsloppet. Ingenting är oviktigt eller överflödigt i den stora rörelse som får liv att uppstå, frodas och så småningom dö. Detta kretslopp ser till att nytt liv kan uppkomma där ett annat tagit slut, att resurser kan utvinnas ur det använda. Detta kretslopp är själva förutsättningen för liv. Man kan säga att kretsloppet är den naturliga processen i motsats till den ”linjära” utveckling som vi människor med hjälp av bl a lagar har instiftat utan hänsyn till att allt hänger samman.

Om kapital och ränta

En förnyelsebar resurs är en resurs som förnyas – det kommer mera! Under människans relativt mycket korta tid här på jorden har vi tyvärr redan hunnit göra stor skada. Vad vi skulle behöva lära oss mer om är så att säga leva på den ränta som jorden trots allt ger oss i form av förnyelsebara resurser, som t ex skog, fiskar och bär. För att lyckas med detta krävs att vi inte ”tar ut mer än vi sätter in”. Vad som nu sker, är att vi alldeles för snabbt gör det motsatta – vi tar ut mer än vi sätter in! Det

märks på så sätt att de icke-förnyelsebara resurserna avverkas i en rasande takt. Olja, kol och naturgas finns det inte oändliga mängder av. Likväl tycks vi handla som om det gjorde det.

Det som är så bra i sammanhanget är att det inte är för sent att göra något åt saken. Var och en av oss kan faktiskt bidra. Men för att det ska kännas meningsfullt behöver du ta ställning till några frågor.

Den kanske viktigaste är frågan VARFÖR? Varför behöver du och jag göra något för att medverka till ett hållbart samspel? Vill du?

Frågor & Funderingar

Vad lägger du/ni begreppen hållbar utveckling/hållbart samspel?

På vilka sätt bidrar din förening till hållbart samspel?

På vilka sätt motverkar din förening hållbart samspel?

Ska vi överhuvudtaget jobba med miljöfrågor? Varför/varför inte?

Vad har din förening gjort för miljön de senaste åren? Vad har ditt specialförbund gjort? Är du nöjd med dessa arbeten?

På vilka sätt berör din idrott miljön?

Hur viktiga är egentligen miljö- naturfrågor för dig? Vilka erfarenheter och kunskaper har du? Vad skulle du vilja och behöva veta mer om?

Ta reda på vad som händer med t ex ett bilbatteri som inte tas om hand på rätt sätt. (Fundera också över varför det kan vara bra att veta det. Kan du andra ”användningsområden” för denna kunskap?)

Varför tycks det vara viktigt att inte köra bil i onödan, dvs hur påverkar bilavgaserna vår miljö, egentligen?

Gör på liknande sätt med andra områden du/ni är intresserade av.

Nu fortsätter vi!

Efter att vi nu har identifierat problemområdet gäller det att få lite ordning på alla tankar och funderingar. Det är ju inte så lätt att övertyga andra om sina goda avsikter om man bara kommer med en massa lösryckta formuleringar utan egentlig struktur. Det fortsatta arbetet i cirkeln koncentreras därför med fördel kring hur vi ordnar våra argument.

Frågor & Svar

I boken ”Frågor och svar om vår miljö” (Håll Sverige rent) presenteras några komihåg-regler som det kan vara värt att tänka på när vi jobbar med miljöfrågor.

1. Allting sprids!

Det hjälper så att säga inte att vi bygger högre och högre skorsstenar eller längre och längre avloppsrör. Det är att verkligen visa djuret i människan – nämligen strutsen!

2. Ingenting försvinner!

Nej, ingenting försvinner, det bara omvandlas. När höstlöven förmultnar omvandlas de till andra beståndsdelar som på olika sätt lever vidare. Men försvinner – nej det gör det inte. Tyvärr gäller samma sak för mindre trevliga saker än höstlövet.

3. Naturen har alltid rätt!

Med det menas att vi måste vara väldigt känsliga inför naturens reaktioner på vad vi gör. Visserligen är naturen (och människan med för den delen) överraskande bra på att läka sår. Men det finns gränser. Forskarna talar idag om *tröskelvärden*. Det är uppskattade värden för vad ”naturen tål”. Överskrids dessa finns risken att jorden inte lyckas läka såren. Det kvittar hur mycket teknologi vi använder.....

4. Ingenting är gratis!

Det kortsiktigt lönsamma är ofta det långsiktigt olönsamma. Ibland kan vi tycka att lite skräp här och där inte är så farligt. Det är det heller inte. Men lite skräp här och där hela tiden, jämt och ständigt, det klarar inte jorden. Förr eller senare kommer skadorna att kosta i form av t ex försurade sjöar, lägre tillväxt i skogen, sämre miljö för fisken.

Med dessa fyra ”kom-ihågare” kan vi lite nu och då ställa oss frågan: Vad kommer min handling, mitt beteende att få för konsekvenser för naturen? Medverkar jag till ett hållbart samspel eller har jag gått över tröskeln? För det mesta har vi i vår idrottsverksamhet inte gått över tröskeln – ännu.....

Frågor & Funderingar

Hur är det i din idrottsförening – uppstår det något avfall i samband med er verksamhet? Hur hanterar ni det? Något miljöfarligt avfall?

Vad skulle du/ni kunna göra för att minska avfallsproblemet? Vad gör ni idag – vad gör ni i morgon?

Hur kan ni förbättra inställningen hos föreningens medlemmar i dessa (miljö)frågor?

Inom vilka områden skulle ni kunna göra extra stor nytta?

Behöver ni en miljöpolicy – vad skulle den kunna vara bra för?

Nu skrider vi till handling!

Äntligen! Dags för handling! När vi nu har bearbetat frågan eller problemområdet är det dags att skrida till verket. I likhet med den antike talaren gäller det nu att övertyga medlemmarna om att miljöfrågorna är viktiga och värda att tas på allvar. Det kräver bra argument. Men de vackra orden måste nu också visas i handling.

Vad kan jag göra?

Här skulle det kunna följa en lång rad med åtgärder du och jag kunde göra för att

motverka miljöförstörelsen och i stället medverka till ett hållbart samspel. Men det gör det inte. Anledningen är ganska enkel. Det vore nämligen för enkelt! Förmodligen skulle det också kunna uppfattas som pekpinna, som talar om, gör si och gör så. Vad som då fattas är det personliga engagemanget, det personliga ansvaret. Är det inte tusen gånger roligare att medverka till något man verkligen känner sig delaktig i? Är det inte tusen gånger roligare att själv agera om man verkligen har förstått varför. Förmodligen blir det då också lättare att veta vad man göra. Om man har kommit till insikt är det lättare att ha en åsikt. Har man en åsikt har man också ett förslag på handling. Om jag vet varför jag finns till och vad jag vill med min existens, ja då är det ju lättare att komma på saker som gör att jag uppnår mina mål. Låter inte det smart?

Liksom den antike talaren behöver vi ibland ställa oss upp och tala eller visa att vi inom idrotten minsann tar vårt ansvar för det hållbara samspelet. Då räcker det inte bara att vi har bra argument om vi bildligt talat står och kliar oss i skägget och mumlar någonting om allt hänger samman, sopsortering, samåkning, återvinning eller att föreningen endast handlar Krav-märkta produkter till sina arrangemang.

För att som talaren uppfattas som trovärdiga behöver vi förmodligen visa detta i handling – *in action!* Eftersom vi i Sverige har kommit relativt långt i våra miljötankar har ni säkert redan en massa förslag på hur er förening kan visa att ni drar ert strå till stacken.

Det är när människor gemensamt arbetar mot ett mål som fantastiska saker kan hända. I ”det stora” såväl som i ”det lilla”.

Frågor & Funderingar

Detta vill vi göra/prioritera:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Möjliga sätt att förverkliga dessa miljömål:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Följande saker i vårt miljöarbete ska vi:

1. Levandehålla _____
2. Börja med _____
3. Sluta med _____
4. Förbättra _____

Från ord till handling!

Den som vill övertyga andra om sina idéer kan hämta tre medel från den klassiska retoriken. För det första genom väl valda argument. För det andra genom den karaktär eller personlighet talaren framvisar. För det tredje genom de känslor som han lyckas väcka hos åhörarna.

Dessa tre medel motsvaras av tre typer av handling, nämligen att undervisa, upplysa, argumentera; att väcka sympati, roa, behaga; samt att röra, beveka, väcka entusiasmera osv.

Vad har nu detta med föreningens miljöarbete att göra? Jo, är det kanske inte så många gånger att vi behöver samla på oss en massa bra argument för att få andra med oss. Om vi ställer frågan VARFÖR tillräckligt många gånger tvingas vi spetsa vår argumentation. Men det räcker inte bara med en massa bra argument, som t ex att vi måste värna naturen, inte minst för vår egen skull. Vi behöver också kunna framföra dessa argument så att de vi vänder oss till verkligen ser och förstår att vi menar allvar. Vi behöver vara trovärdiga. Om vi inte är det kommer ingen att lyssna.

Vad leder detta till?

Ibland undrar man ju verkligen om det betyder något att lilla jag samlar in flaskor, tidningspapper, källsorterar mina sopor osv.

Men med tanke på vad som tidigare sagts om det naturliga kretsloppet tycks det verkligen ha betydelse vad du, jag och vår förening aktivt bidrar med. Det är ju inte så att idrotten lever isolerat i det övriga samhället. Snarare tvärtom, vi lever i allra högsta grad integrerat i detta övriga samhälle. Vad vi gör inom idrotten, vilka värderingar vi sätter värde på har, faktiskt, betydelse på och för resten av samhället.

Anledningen är enkel. Vi når många människor. Människor som dessutom oftast drivs av ett starkt engagemang. Om vi sätter handling på våra ord om att "idrottsrörelsen tar sitt ansvar genom att så långt det är möjligt anpassa sin verksamhet så att den inte påverkar miljön negativt" (ur Idrotten Vill), ja då får det verkligen positiva konsekvenser.

Idrotten vill-naturligtvis!

Vem gör vad?

Till sist behöver vi få andra med oss. Vi kan inte (och bör kanske heller inte) göra allt själv. Vi behöver väcka andras sympati för vår goda sak. Från ord till handling. Avsluta därför miljöcirkeln med att lista upp detaljer i miljöarbete som står för god kvalitet. Fundera därefter på om ni i er förening idag lever upp till dessa kvalitetskrav. Om inte, vad vill ni utveckla, vad vill ni få att hända? Vem/vilka blir ansvariga för att saker händer och när ska det vara genomfört? Använd gärna bifogade Kvalitetsblad.

**Lycka till i miljöarbetet –
för idrottens och naturens skull!**